

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
mart

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

3-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

*Elektron nashr.
2026-yil, mart.*

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ICT WEEK UZBEKISTAN 2025: MILLIY TEXNOLOGIYALAR HAFTALIGINING YAKUNLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IT-EKOTIZIMIGA TA'SIRI	16
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
THE ROLE OF STATE FINANCIAL CONTROL IN THE EFFICIENT USE OF BUDGET FUNDS	20
Gulyor Akhmatovna Kasimova, Biybinaz Makhmut qizi Esenbaeva	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЁЖНЫХ СИСТЕМ В ФОРМИРОВАНИИ ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	22
Шамахмудова Шоира Олег кизи	
UZBEKISTAN'S STRATEGY FOR TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: LABOR MARKET TRANSFORMATION, CHALLENGES AND PROSPECTIVE OPPORTUNITIES.....	27
Akbarova Barno Shukhratovna, Chintemirova Diyora Shukhratovna	
MODELS FOR MANAGING EDUCATIONAL REFORMS IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIFFERENCES.....	32
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
4-SANOAT INQILOBINING RAQAMLI TURIZMGA TA'SIRINI BAHOLASH	38
Sevinchova Nilufar Ne'mat qizi	
КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ДРАЙВЕР ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ.....	41
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA FOIZSIZ MOLIYA MEKANIZMLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	44
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	47
Tadjimirzayev Anvar Abduvaxidovich	
RAQAMLI IQTISODIY DINAMIKANI KOMPLEKS FUNKSIYALAR YORDAMIDA MODELLASHTIRISH.....	52
Ibrohimova Nilufar Qahramon qizi	
SANOAT SEKTORIDA BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	55
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
LOGISTIKA PROVAYDERLARI XIZMATLARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	59
Raximov Xasan Shukurjonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНСТРУМЕНТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В РАЗЛИЧНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ	64
Сидиков Зиёдулло Равшанович, Холиярова Шохиста Кахрамоновна	
SUG'URTA TASHKIOTLARINING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI AHAMIYATI	68
Azamatova G.I.	
DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISH VA QAYTA ISHLASHDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	71
Po'latova Sug'diyona, S.Y.Xamidova	
MAHALLIY BUDJETLARNING DAROMAD BAZASINI KENGAYTIRISH ASOSIDA XARAJATLAR BARQARORLIGINI TA'MINLASH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA).....	74
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARI VA PREFERENSIYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	77
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	

DAVLAT SEKTORIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	80
Abdullayev Bobirjon Mamurjanovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT MOLIIYASI TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI TAHLILI.....	84
Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o'g'li	
MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	87
Ashirov Jasur Dilshod o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA MOLIIYAVIY INKLYUZIYANI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	90
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li	
NOMODDIY AKTIVLAR AUDITIDA RISKLARNI BAHOLASH VA AUDITORLIK DALILLARINI TO'PLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	93
Ishanqulov Izzatilla Nurillayevich	
MEHNAT HAQI AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA XALQARO AUDIT STANDARTLARI (ISA) KONTEKSTIDAGI TALQINI	96
Nomozov Ilhomjon Ziyodullo o'g'li	
INNOVATSION RIVOJLANISHDA MEHNAT RESURLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	98
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
THE IMPACT OF INFLATION AND EXTERNAL ECONOMIC SHOCKS ON THE NATIONAL ECONOMY.....	102
Suvonov Tolmasjon Faxritdinovich	
REWARD SYSTEMS AND EMPLOYEE PRODUCTIVITY IN HIGHER EDUCATION.....	105
Sultonboyeva Munira Bahodirovna, Sultanova Kamila Muktorali Kizi	
THE DIGITAL CATALYST: HOW TECHNOLOGICAL ACCESSIBILITY DRIVES GLOBAL TOURISM	110
Freshta Qayoumi	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH ORQALI KORXONA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	112
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
ASSESSMENT AND ANALYSIS OF INVESTMENT EFFICIENCY BY REGION IN UZBEKISTAN	115
Otajonova Charoskhon Polvonkuli qizi	
УЯЗВИМОСТИ API В ЦИФРОВЫХ ПЛАТЕЖНЫХ СЕРВИСАХ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОНЛАЙН ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ	120
Садыков Азиз Миршарапович	
РАЗВИТИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	124
Валижонов Х.А.	
O'YINCHOQ ISHLAB CHIQRISHDA IMPORTGA QARAMLIKNI KAMAYTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY USULLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	127
Aminov Anvarxon Kazimovich	
ФАКТОРЫ И ПРОБЛЕМЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	130
Гимранова О. Б.	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR VA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASH	134
To'rayev Jasurali To'rayevich	
РОЛЬ СИТУАЦИОННОГО ЦЕНТРА В РАЗВИТИИ ЦИФРОВОГО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА.....	137
Омонов Олим Муродуллаевич	

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT MECHANISMS FOR INCREASING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF REGIONS.....	140
To'rayev Jasurali To'rayevich	
DEVELOPMENT OF MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE MANAGEMENT OF THE ACTIVITIES OF SMALL INDUSTRIAL ZONES	144
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
ISSUES OF IMPROVING THE MANAGEMENT OF THE INVESTMENT ENVIRONMENT.....	147
To'rayev Jasurali To'rayevich	
ISSUES OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF MANAGEMENT OF SMALL INDUSTRIAL ZONES.....	150
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
IQTISODIY XAVFSIZLIK INDIKATORLARINING CHEGARAVIY QIYMATLARINI BELGILASH MASALALARI.....	153
Islamov Anvar Ashirqulovich	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA APPLICATIONS IN UNIVERSITY MANAGEMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	156
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH	160
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF PRODUCTION COMPETITIVENESS IN TEXTILE ENTERPRISES AND THE ECONOMIC MECHANISMS OF ITS FORMATION.....	164
Xushvaqtov Shuhrat Abduraufovich	
FOREIGN EXPERIENCE IN ORGANIZING COMMERCIAL BANK AUDITS AND ITS APPLICATION IN UZBEKISTAN	166
Ibragimov Nodirbek Baxodir ugli	
PROBLEMS IN COMMERCIAL BANK AUDIT PRACTICE AND DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION	168
Ibragimov Nodirbek Baxodir ugli	
IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN ECO-FRIENDLY HOTELS.....	170
Dilfuza Igamberdievna Abidova	
OPPORTUNITIES FOR APPLYING NATURAL RESOURCE CONSERVATION TECHNOLOGIES IN HOTEL MANAGEMENT.....	173
Dilfuza Igamberdievna Abidova	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA STRATEGIK REJALASHTIRISHNI AMALGA OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	177
A.Y. Mardanov	

TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA STRATEGIK REJALASHTIRISHNI AMALGA OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

A.Y. Mardanov

Oriental universiteti

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Annotatsiya. To'qimachilik sanoati korxonalarida strategik rejalashtirishni amalga oshirish mexanizmlarini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Strategik rejalashtirishning korxona faoliyatidagi o'rnini, zamonaviy boshqaruv konsepsiyalari asosida strategik maqsadlarni shakllantirish, ichki va tashqi muhitni kompleks tahlil qilish hamda korxona salohiyatini baholash masalalari yoritilgan. Shuningdek, strategik rejalashtirish jarayonining mantiqiy bosqichlari tizimlashtirilgan, strategik rivojlanish ssenariylarini ishlab chiqish, funksional strategiyalarni tanlash, strategik kontrolling tizimini joriy etish hamda axborot-tahliliy boshqaruv tizimini shakllantirish bo'yicha ilmiy yondashuvlar asoslangan.

Kalit so'zlar: to'qimachilik sanoati, strategik rejalashtirish, strategik boshqaruv, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, korxona salohiyati, strategik kontrolling, raqobatbardoshlik.

Аннотация. Исследованы теоретические и практические аспекты совершенствования механизмов реализации стратегического планирования на предприятиях текстильной промышленности. Раскрыты роль стратегического планирования в деятельности предприятия, вопросы формирования стратегических целей на основе современных концепций управления, комплексного анализа внутренней и внешней среды, а также оценки потенциала предприятия. Кроме того, систематизированы логические этапы процесса стратегического планирования, обоснованы научные подходы к разработке сценариев стратегического развития, выбору функциональных стратегий, внедрению системы стратегического контроллинга и формированию информационно-аналитической системы управления.

Ключевые слова: текстильная промышленность, стратегическое планирование, стратегическое управление, организационно-экономический механизм, потенциал предприятия, стратегический контроллинг, конкурентоспособность.

Abstract. The theoretical and practical aspects of improving the mechanisms for implementing strategic planning in textile industry enterprises are examined. Particular attention is given to the role of strategic planning in enterprise management, the formulation of strategic objectives based on modern management concepts, the comprehensive analysis of the internal and external environment, and the assessment of enterprise potential. In addition, the logical stages of the strategic planning process are systematized, and scientific approaches to developing strategic development scenarios, selecting functional strategies, implementing a strategic controlling system, and establishing an information and analytical management system are substantiated.

Keywords: textile industry, strategic planning, strategic management, organizational and economic mechanism, enterprise potential, strategic controlling, competitiveness.

KIRISH

Bugungi kunda ishlab chiqarish korxonalarining barqaror faoliyat yuritishi, raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishi hamda ichki va tashqi bozor talablariga moslashuvi strategik boshqaruv tizimining samaradorligiga bevosita bog'liq. Ayniqsa, to'qimachilik sanoati mamlakat iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biri sifatida xomashyo bazasi, mehnat resurslari, eksport salohiyati hamda yuqori qo'shilgan qiymat yaratish imkoniyatlari bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Respublikamizda to'qimachilik sanoatini yanada rivojlantirish, korxonalarni modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish hajmini oshirish, mahsulot sifatini yaxshilash va eksport geografiasini kengaytirish borasida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 —

2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli¹ Farmoni to'qimachilik sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini ikki barobarga ko'paytirish vazifasi belgilangan. Mazkur vazifalarning samarali bajarilishi to'qimachilik korxonalarida strategik rejalashtirishni ilmiy asosda tashkil etish hamda uni amalga oshirish mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Strategik rejalashtirish tushunchasi dastlab harbiy boshqaruv amaliyotida shakllangan bo'lib, keyinchalik korporativ boshqaruv va menejment nazariyasining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. H. Mintzberg strategik rejalashtirishning tarixiy ildizlari va amaliy boshqaruvdagi ahamiyatini tahlil qilgan holda, ko'plab boshqaruv usullari harbiy vazifalarni hal etish jarayonida shakllanganini qayd etadi. A. D. Chandler esa strategiya va tashkiliy tuzilma o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ilmiy jihatdan asoslab bergan.

V. A. Barinov va V. L. Xarchenko strategik rejalashtirishni korxonani rivojlantirish imkoniyatlari hamda tashqi muhitdagi o'zgarishlarni prognoz qilish asosida strategik maqsadlarni belgilash va ularga erishish bo'yicha harakatlar dasturini ishlab chiqish jarayoni sifatida ta'riflaydi. N. A. Kazakova esa strategik rejalashtirishni firma maqsadlari, uning mavjud salohiyati hamda marketing faoliyati o'rtasida strategik muvofiqlikni yaratish va uni saqlashga qaratilgan boshqaruv jarayoni sifatida izohlaydi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, hozirgi globallashuv, raqamli transformatsiya va bozor raqobati sharoitida strategik rejalashtirish tushunchasini faqat uzoq muddatli reja tuzish jarayoni sifatida talqin qilish yetarli emas. Strategik rejalashtirish korxonaning tashqi muhitga moslashuvi, ichki resurslardan oqilona foydalanishi, raqobat ustunliklarini shakllantirishi, risklarni oldindan baholashi hamda barqaror rivojlanishini ta'minlaydigan kompleks boshqaruv mexanizmi sifatida qaralishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma'lumotlar ilmiy adabiyotlar, to'qimachilik sanoatiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar hamda strategik boshqaruv bo'yicha ilmiy manbalarni o'rganish orqali shakllantirildi. Olingan ma'lumotlar tizimli, qiyosiy va mantiqiy tahlil usullari asosida qayta ishlanib, strategik rejalashtirish mexanizmlarining amaliy jihatlari umumlashtirildi va ilmiy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

To'qimachilik korxonalarida strategik rejalashtirishni amalga oshirish jarayoni mantiqiy ketma-ketlikka ega bo'lib, quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

birinchidan, korxonaning missiyasi va uzoq muddatli rivojlanish maqsadlarini aniqlash;

ikkinchidan, to'qimachilik korxonasi faoliyat yuritayotgan tashqi va ichki muhitni strategik diagnostika qilish;

uchinchidan, korxonaning ishlab chiqarish, moliyaviy, innovatsion, marketing va kadrlar salohiyatini baholash;

to'rtinchidan, strategik rivojlanish ssenariylarini ishlab chiqish va ularni tahlil qilish;

beshinchidan, korxonaning asosiy hamda funksional strategiyalarini tanlash;

oltinchidan, tanlangan strategiyalarni amalga oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini belgilash;

yettinchidan, strategik kontrolling tizimini joriy etish;

sakkizinchidan, strategik qarorlar qabul qilish uchun yagona axborot bazasini shakllantirish.

Mazkur bosqichlar to'qimachilik korxonalarida strategik rejalashtirishni tizimli ravishda tashkil etish imkonini beradi. Bunda strategik maqsadlar, mavjud resurslar, bozor talablari, ishlab chiqarish quvvatlari, moliyaviy imkoniyatlar hamda kadrlar salohiyati o'zaro uyg'un holda baholanishi zarur. Ayniqsa, strategik rejalashtirish jarayonida faqat ishlab chiqarish hajmini oshirish emas, balki mahsulot sifatini yaxshilash, eksportbop mahsulotlar ulushini ko'paytirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda resurslardan samarali foydalanish masalalariga ham alohida e'tibor qaratilishi lozim.

To'qimachilik korxonasini rivojlantirish bo'yicha strategik rejalashtirishning takomillashtirilgan modeli an'anaviy rejalashtirish yondashuvidan farqli ravishda bir qator afzalliklarga ega. Jumladan, u korxonani dinamik rivojlanayotgan bozor talablariga moslashtirish, strategik, taktik va operativ rejalashtirish o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlash, rejalashtirish ufqlarini aniq belgilash, boshqaruv funksiyalari o'rtasida axborot almashinuvini kuchaytirish, strategiyalarni amalga oshirish muddatlari hamda mas'ul ijrochilarni belgilash imkonini beradi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli FarmoniL <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>

Shuningdek, mazkur model korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini zarur resurslar bilan o'z vaqtida ta'minlash, investitsion loyihalarni rejalashtirish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish hamda strategik qarorlarni asoslangan holda qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

To'qimachilik korxonalarining tashqi va ichki muhiti doimiy ravishda o'zgarib borishi sababli strategik rejalashtirish jarayonida tizimli va kompleks yondashuvlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bunda rejalashtirishning reallik, uzoq muddatlilik, sifat va miqdoriy o'lchovlilik, ilmiylik, moslashuvchanlik, resurslarni zahiralash, diversifikatsiya, cheklangan oqilonalik hamda innovatsion rivojlanishga yo'naltirilganlik tamoyillariga tayanish lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

To'qimachilik sanoati korxonalarida strategik rejalashtirish va uni amalga oshirish samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

birinchidan, to'qimachilik korxonalarida strategik boshqaruv jarayonli yondashuv asosida tashkil etilishi lozim. Bu korxonadagi barcha boshqaruv, ishlab chiqarish, marketing, moliya va kadrlar faoliyatini yagona strategik maqsadga yo'naltirish imkonini beradi;

ikkinchidan, strategik rejalar korxona faoliyatiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillarni chuqur tahlil qilish asosida ishlab chiqilishi zarur. Bunda bozor kon'yunkturasi, raqobatchilar faoliyati, iste'molchilar talabi, xomashyo ta'minoti, texnologik imkoniyatlar hamda moliyaviy resurslar inobatga olinishi kerak;

uchinchidan, korxonaning rivojlanish strategiyasi dinamik bozor sharoitlariga moslashuvchan bo'lishi va muntazam ravishda qayta ko'rib chiqilishi lozim;

to'rtinchidan, strategik, taktik va operativ rejalashtirish o'rtasida uzviy bog'liqlikni ta'minlash orqali strategik rejalar natijadorligini oshirish mumkin;

beshinchidan, korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini zarur resurslar bilan o'z vaqtida ta'minlash uchun optimal rejalashtirish grafiklari hamda resurslar taqsimoti modellarini ishlab chiqish talab etiladi;

oltinchidan, strategik rejalashtirishda zamonaviy iqtisodiy-matematik usullar, raqamli tahlil vositalari, prognozlash modellari va axborot tizimlaridan foydalanish samaradorlikni oshiradi.

To'qimachilik korxonalarida strategik rejalashtirishni takomillashtirish korxonaning barqaror rivojlanishini ta'minlash, raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirish hamda bozor talablariga moslashuvchanligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Strategik rejalashtirishni tizimli bosqichlar asosida tashkil etish, korxona salohiyatini kompleks baholash, strategik kontrollingni joriy etish va boshqaruv qarorlarini axborot-tahliliy asosda qabul qilish to'qimachilik sanoati korxonalarining uzoq muddatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mintzberg H. *Rethinking Strategic Planning. Part 1: Pitfalls and Fallacies // Long Range Planning*. 1994. Vol. 27. No. 3. P. 12–21.
2. Chandler A. D. *Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise*. Cambridge: MIT Press, 1962. 463 p.
3. Баринов В. А., Харченко В. Л. *Стратегический менеджмент: учебное пособие*. Москва: ИНФРА-М, 2014. 285 с.
4. Казакова Н. А., Александрова А. В., Кондрашева Н. Н., Курашова С. А. *Стратегический менеджмент: учебник*. Москва: ИНФРА-М, 2018. 320 с.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100